

Rumänien

– Vargen är tjuvaktig, men han äter inte människor.

– Jo visst händer det att det kommer förbi en björn någon natt ibland, men nu är det längesedan.

– När hände det senast?

– Det är kanske någon vecka sedan. Och när björnen kommer får man vara på sin vakt. Vi vill ju inte mista någon av våra två kor.

– Hur är det med vargen då? I Sverige finns det många som är rädda för varg.

70-åriga Ileana Funaru tittar förvånad på oss.

– Säg åt dom där uppe i Sverige att vargen behöver man inte vara rädd för. Vargen är tjuvaktig, men han äter inte människor. Han tar ett och annat får – det är illa nog. Men farlig – neej, vargen är inte farlig. Han är dessutom lättskrämd – till skillnad mot björnen.

SAMTALET ÄGDE RUM en septembermorgon i de Karpatiska bergen i Rumänien. Det gamla paret lever högt uppe i bergen, utan väg, rinnande vatten och elektricitet, men med en vidunderlig utsikt. Två kor, lite får och några höns är deras pensionsförsäkring. Rovdjuren har man alltid levt med, på gott och ont. Man ordar inte så mycket om dem.

Man räknar med att det finns upp emot 5 000 björnar, 2 500 – 3 000 vargar och mer än 1 000 lodjur i Karpaterna. Siffrorna ifrågasätts ibland. Men även om antalen skulle vara något överskattade så är det imponerande många rovdjur på en yta som är ungefär två gånger Jämtlands län.

I Rumänien är herdehundar och herdar en självklarhet. De stora rovdjuren är en del av det dagliga livet. I Sverige har vi under långa tider vant oss vid att leva praktiskt taget utan vissa av våra rovdjur. Är det kanske den verkliga anledningen till att vi ser så annorlunda på rovdjuren i vår närhet? Genom att vända blickarna ut i världen kan vi nog lära en del.

Italien

– Herdar och vakthundar i samarbete innebär att du kan skydda dina får till nästan 100 procent.

ETT FUNGERANDE STÄNGSEL är ganska säkert, men inte lika bra som herdar och hundar.

Har du frigående får utan skydd? Byt jobb – fårskocken är en alltför stor frestelse för vargar och andra rovdjur.

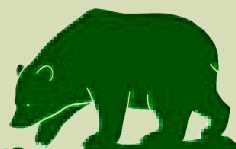
Luigi Boitani, erkänd vargforskare, berättar om situationen i Italien där de fridlysta 500 vargarna lever i tätbefolkade och vägrika områden med 60 miljoner människor. Ändå är möten mellan människa och varg mycket sällsynta. Ett problem som egentligen är mycket större än vargen är de 0,5 till 1 miljon lösspringande hundar som lever i Italien.

”Morre” är en fungerande enhet som består av en fåraherde, 300 får och två vakthundar. Fåragarna i Italien har lärt sig att den kombinationen fungerar utmärkt gentemot rovdjur. Man förlorar självklart ändå ett får då och då till vargen. Men det betyder lite jämfört med de 5-10 procent av djuren som dör en naturlig död på grund av sjukdomar och olyckor.

– Ju mer du vet om vargen och ju närmare du lever den, desto mer lär du dig att vargen är ett djur bland andra djur och att du för din egen del kan hantera den utan större problem.

– Vargen är inte farlig för oss människor och den skulle vara lätt att leva med om det inte vore för dess ovana att döda tamdjur. Inte för att den tycker om att döda utan för att tamdjuren bara finns där.

– Även i Italien förföljs vargen av rykten om att den är utplanterad. Folk tycks glömma bort att vargen har fyra ben och att den kan gå – långa sträckor, avslutar Luigi.

Minnesota, USA

”Att få se eller höra en vild varg” skulle vara den största naturupplevelsen för många av Minnesotas innevånare.

MINNESOTAS NATUR PÅMINNER mycket om Sveriges – skogar varvat med jordbrukslandskap och sjöar. Där finns ca 8 000 jordbruk, som har tamdjur – allt från mjölkkor till kalkoner. Men – man har ingen rennäring. Minnesota är ungefär hälften så stort som Sverige. Där fanns 1999 ca 2 500 vargar och 25 000 svartbjörnar. Vargarna lever dessutom huvudsakligen i norra halvan av delstaten, dvs på en yta som motsvarar ungefär 1/4 av hela vårt land.

Hur är detta möjligt? Minnesotavargarnas lycka är att det finns massor av mat i form av vitsvanshjort. Man beräknar att vargarna varje år dödar ungefär 40 000 hjortar medan jägarna skjuter det dubbla. Ett och annat tamdjur blir självklart vargmat och 1999 dödades vargarna i Minnesota 96 nötdjur och kalvar, 3 får, 897 kalkoner och 16 hundar.

I Sverige sägs ofta att glesbygdsbornas livskvalitet skulle försämrats med vargens återkomst.

En attitydstudie i Minnesota visade att andelen innevånare som ansåg att det skulle vara ”en av deras livs största naturupplevelser att få se eller höra en vild varg” ökade från ca 50 procent 1985 till mer än 70 procent 1999. Även bönder och jägare hade blivit betydligt mer positiva. Under samma tidsperiod, 1985-1999, minskade också människors rädsla för varg markant – samtidigt som antalet vargar ökade från knappt 1 500 till ca 2 500 djur.

Kanske kan också vi lära oss att leva med vargar?

Att yla ut i den mörka natten och få svar av en flock vargar har blivit en turistattraktion i Ely i norra Minnesota.

Idaho, USA

I mitten av 1990-talet bestämde den federala regeringen i USA att vargstammen i norra Klippiga Bergen skulle återställas – i Montana genom spontan invandring från Kanada.

I Wyoming och Idaho gjorde man det genom att fånga vargar i Kanada som sattes ut i respektive delstat.

LIKSOM PÅ MÅNGA andra håll runt om i världen utrotades vargen i Idaho i början av 1900-talet.

Efter regeringens beslut sattes åren 1995 och 1996 totalt 35 vargar ut i ett 60 000 km² stort ”vildmarksområde” i centrala Idaho. Det är statligt ägd mark som ska förbli oexploaterad. Vargarna trivs uppenbarligen – 1999 var de 160 st. Målet på minst 10 reproducerande par, minst 3 år i rad, nåddes år 2000. Ansvariga för projektet är Nez Perce-stammen tillsammans med den amerikanska motsvarigheten till Naturvårdsverket.

Vargarnas skada på tamdjur är en mycket känslig politisk fråga, trots att skadorna inte varit speciellt stora. På den statliga marken, där vargarna har etablerat sig, släpps varje år ca 80 000 nötdjur och 220 000 får på fritt bete. I den täta skogen på Klippiga bergens sluttningar är det svårt för en ”cowboy” att hålla koll på alla djur. Trots det har vargarna hittills inte kunnat skyllas för mer än 1 procent av förlusterna – i genomsnitt har varje år 8 nötdjur och 29 får dödat av varg.